MAATALOUS

On muistettava, että tuotantoriskien hallinta on 300 lehmän tilalla ihan toista kuin 20 lehmän tilalla. **TERVEYDENHUOLTOELÄINLÄÄKÄRI OLLI RUOHO, ELÄINTAUTIEN TORJUNTAYHDISTYS**

Karjatilojen nopea laajentuminen lisää eläintautiriskiä

Tarttuvat taudit -teemavuosi muistuttaa, että uuden eläinaineksen hankinta on suunniteltava pitkäjänteisesti.

Kun tuotantoyksiköiden koko kasvaa, eläinkauppa tilojen välillä lisääntyy. Samalla kasvaa tarttuvien eläintautien leviämisriski, terveydenhuoltoeläinlääkäri **Olli Ruoho** Eläintautien torjuntayhdistyksestä (ETT) toteaa.

Ruoho puhui keskiviikkona Helsingissä vasikan vuoden päätöstilaisuudessa, jossa samalla avattiin uusi teemavuosi aiheella tarttuvat taudit.

Suomen eläintautitilanne on monia muita maita parempi. Muualla saatetaan esimerkiksi rokottaa naudat rutiininomaisesti, meillä siihen ei ole tarvetta.

Hyvä tautitilanne on määrätietoisen työn tulosta, eikä huolellisuudesta ole varaa lipsua jatkossakaan. Pikemminkin päinvastoin: kun tuotantorakenne muuttuu ja yksiköt kasvavat, tautiriskikin kasvaa.

Ruoho kertoi, että esimerkiksi tarttuvat sorkkataudit ovat aiheuttaneet tiloille pahoja talousvaikeuksia ja jopa konkursseja.

”On muistettava, että tuotantoriskien hallinta on 300 lehmän tilalla ihan toista kuin 20 lehmän tilalla.”

Valitse oikea eläinten hankintastrategia

Kun maidontuotantoa laajennetaan, oleellista on suunnitella uuden eläinaineksen hankinta tarkasti etukäteen, Ruoho korosti.

”Ei saa käydä niin, että navetta on valmis ja pankki vaatii sen täyttämistä, eikä sopivista eläimistä ole tietoakaan.”

Tilan on valittava eri strategiavaihtoehdoista itselleen parhaiten sopiva.

Osa kasvattaa eläimet itse. Silloin tautiriskit ovat hyvin hallinnassa.

Itse kasvattaminen vie kuitenkin aikaa, vaatii työtä ja edellyttää, että kasvatukseen on sopivat tilat. Koska rakentamisaika on muutenkin kiireistä, tämä vaihtoehto ei ole kaikille mahdollinen.

Toinen mahdollisuus on uudistus rahtikasvatuksena esimerkiksi ”hiehohotellissa”. ”Tässä vaihtoehdossa tautiriski vaihtelee sen mukaan, onko kyseessä yhden tai muutaman tilan suljettu toimintamalli vai onko eläinliikenne avoin”, Ruoho sanoi.

Rahtikasvatuksessa vastuukysymykset ja vakuutusasiat on selvitettävä etukäteen. Tilalle tuleville eläimille olisi hyvä olla erillinen vastaanotto-osasto. Saapuvista eläimistä on muistettava ottaa salmonellanäytteet.

Terveystodistus ostajan turvana

Kolmas vaihtoehto on ostaa uusi eläinaines muilta maitotiloilta. Tämä on yleisin tapa hoitaa asia, Ruoho totesi.

Tässä vaihtoehdossa tautiriski on sitä suurempi, mitä useammalta tilalta eläimiä tulee.

”Parasta olisi ostaa aina kerralla koko karja ja karsia sopimattomat pois.”

Lähtötilan terveystilanteesta on hankittava mahdollisimman tarkat tiedot. ”Terveystodistus on syytä vaatia.”

ETU-nautatautiryhmän terveystodistuslomake löytyy ETT:n nettisivuilta.

Neljäs strategia on hankkia uusia eläimiä ulkomailta. Tämä tulee kyseeseen lähinnä vain korkeatasoisten jalostuseläinten hankinnassa, Ruoho huomautti.

Eläinten tuontia harkitsevan on aina ensin otettava yhteyttä Eläintautien torjuntayhdistykseen, hän muistutti. Näin pystytään yhdessä minimoimaan tautiriskit.

SATU LEHTONEN

ELINA PAAVOLA

Jussi (kuvassa) ja Perttu Tunkkarin pihatossa on nyt 220 lehmää, mutta paikkoja on vielä myös vapaana. Veljesten mukaan kaikki parsinavetasta ostetut lehmät eivät sopeudu pihattoelämään.

Tunkkarit kuusinkertaistivat karjan muutamassa vuodessa

Uuden, reilusti entistä isomman navetan täyttö on yksi lypsykarjatilan laajennuksen haasteista.

”Täyttöön liittyy paljon pieniä asioita. Hankalinta on kokonaisuuden hallinta”, kertoo veteliläinen **Perttu Tunkkari**.

Tunkkarilla on yhdessä veljensä **Jussin** ja tämän vaimon kanssa nyt 220 lypsävää. Vuonna 2008 lehmiä oli 36.

Laajentaminen aloitettiin 2008 vuokraamalla pihatto, jonka avulla lehmäluku nousi 70:een. Keväällä 2010 valmistui uusi navetta, jossa on tilaa lähes 300 lehmälle.

”Sopivaa täyttöastetta haetaan parhaillaan.”

Tunkkarit ostivat sekä lehmiä että hiehoja. Osan he kasvattivat itse ja osan ostivat valmiiksi niin, että ne olivat myyjätilalla navetan valmistumiseen asti.

”Sopeutumisen helpottamiseksi pyrittiin ostamaan isoja eriä, ei yksittäisiä eläimiä.”

Eläinten rahtikasvatusta hiehohotellissa ei käytetty, koska sitä ei vielä ollut tarjolla riittävästi.

Salmonella hidasti täyttöä

Tuottajat itse tai luotettava tuttu kävivät katsomassa kaikkia ostettavia eläimiä. Lisäksi niiltä otettiin salmonellatestit.

Vaikka ostoeläimet olivat puhtaita, navetan täyttö hidastui noin puolella vuodella salmonellan vuoksi.

Syksyllä 2010 kahden vasikan todettiin kuolleen salmonellaan, joka oli mahdollisesti tullut tilalle villieläimen tai ihmisen mukana.

Taudin takia tila menetti lehmävasikoita ja monen eläimen tuonti lykkääntyi. Lisäksi salmonella aiheutti paljon ylimääräistä työtä.

”Se tuli tosi huonoon saumaan.”

Muuten täyttö on sujunut hyvin. Sorkkavälin ajotuledusta Tunkkarit ovat torjuneet kävelyttämällä tilalle tulleet lehmät sorkkakylvyn kautta 2–3 päivänä ennen siirtoa laumaan. ”Tulehdukselta on onneksi vältytty.”

Parresta tulleilla vaikeaa

Perttu Tunkkari korostaa, että oleellista täytössä on ajoitus.

”Uuden navetan pitää olla valmistua suunniteltuun aikaan. Muuten poikivia lehmiä on pitkin maakuntaa.”

Lisäksi hankaluuksia voi tulla, kun parsinavetassa eläneitä lehmiä siirretään pihattoon.

Tunkkarin mukaan noin neljänneksellä parsinavetasta tulleista on suuria sopeutumisvaikeuksia. Erityisen vaikeaa on, jos lehmät eivät ole laiduntaneet.

”Hiehot sopeutuvat, mutta kaikki lehmät eivät. Poistuma pitää ottaa hinnassa huomioon, parsilehmistä ei kannata kovin paljon maksaa.”

Tunkkarin mielestä eläimiä kannattaa ostaa ainakin muutamasta eri paikasta, jotta riski esimerkiksi jalkaongelmiin vähenee.

TERHI TORIKKA

MARKKU VUORIKARI

Vasikan kanssa ei pidä yrittää päästä helpolla ja halvalla.

Vasikan vuosi päättyi, mutta työ ei

Eläinten terveydenhuollon (ETU) vasikoiden teemavuosi on päättynyt. ”Näin tärkeälle asialle ei kuitenkaan yksi vuosi riitä, vaan asiaa on pidettävä esillä jatkuvasti”, keskiviikkoisen päätösseminaarin keskustelussa todettiin.

Kampanjavuoden avulla tähdättiin vasikoiden hyvinvoinnin paranemiseen, vasikkakuolleisuuden vähenemiseen ja vasikoiden arvostuksen nousuun.

Tarkkoja tilastoja siitä, saatiinko kuolleisuusluvut laskuun, ei päätösseminaariin ollut saatu.

Suomen vasikkakuolleisuusluvut ovat olleet Pohjoismaiden heikoimmasta päästä. Vaihtelu tilojen välillä on suurta.

Kuolleisuuden lisäksi vasikoiden olot ovat yhä ongelma. Eläinsuojelutarkastusten tulosten mukaan ainakin niissä näkyy jo kohenemista.

Keskustelussa kummasteltiin, miten vasikan hoito pyritään monella tilalla edelleen järjestämään mahdollisimman halvalla ja vaivattomasti. Juuri vasikkaan pitäisi satsata niin aikaa kuin rahaakin. Mitä paremmin vasikka voi ja kasvaa, sitä paremmat edellytykset sillä on kasvaa tuottavaksi ja kestäväksi lehmäksi.

SATU LEHTONEN

Neljä eläinlääkäriä palkittiin vasikan vuoden päätteeksi

Tuotantoeläinlääkäriyhdistys palkitsi keskiviikkona neljä eläinlääkäriä työstään vasikoiden hyvinvoinnin edistämiseksi.

Palkittavien eläinlääkäreiden asiakastiloilla vasikoiden kuolleisuus oli erittäin pieni tai vähäni selvästi vuosina 2010–2011.

Palkitsemisperusteina käytetyt luvut saatiin kansallisesta nautojen terveydenhuollon seurantajärjestelmästä Nasevasta. Laskennassa huomioitiin sekä kuolleisuuden suhteellinen väheneminen että pelastuneiden vasikoiden lukumäärä.

Palkinnon saivat **Pentti Pitkänen**, **Anna-Maria Moisander**, **Kirsi Govenius** ja **Leila Niinipuu**.

Pitkänen toimi Pedersören kunnaneläinlääkärinä 33 vuotta ja jäi eläkkeelle viime vuoden lopussa.

Moisander työskentelee yksityiseläinlääkärinä Kaustisen seudulla.

Govenius toimii kunnaneläinlääkärinä Nilsiässä.

Niinipuu on työskennellyt kunnaneläinlääkärin viransijaisena Forssan seudun terveyskuntayhtymässä vuodesta 2010.

Vasikoiden kuolleisuus valittiin palkitsemisperusteeksi, koska viime vuosi oli nimetty vasikoiden terveyden ja hyvinvoinnin teemavuodeksi.

Moisander ja Pitkänen saavat palkinnoksi matkan kansainväliseen nautaeläinlääkärikongressiin, joka järjestetään tänä vuonna Portugalissa. Matkapalkinnot on lahjoittanut eläinlääkeyritys Vetcare Oy.

Govenius ja Niinipuu palkitaan Fennovetin lahjakorteilla.

SATU LEHTONEN

Ruotsissa maitotilojen lopettamistahti hidastumassa

Ruotsalaiset maitotilat eivät enää lopeta tuotantoon aivan yhtä kiivaaseen tahtiin kuin aikaisempina vuosina.

Tuottajien keskuudessa on menossa asennemuutos, sanoo johtava ekonomi **Harald Svensson** Jordbruksverketistä eli maatalousministeriöstä.

Hän muistuttaa, että mielipidetutkimuksiin pitää aina suhtautua varauksella, mutta aikaisempien tulosten valossa vastaukset todennäköisesti ennakoivat tulevaa.

Ministeriö on teettänyt vastaavan tutkimuksen viimeisten seitsemän vuoden aikana.

Vastauksissa tuottajista 40 prosenttia on ilmoittanut lopettavansa maidon tuotannon seuraavien 5–10 vuoden kuluessa. Näin on myös tapahtunut.

Tämän vuoden kyselyssä lopettamisaikeissa on vain puolet aikaisempiin tutkimuksiin verrattuna.

Tiloja on jäljellä 5 000 eli puolet kymmenen vuoden takaisesta määrästä, mutta jäljelle jääneiden joukko on hieman aiempia vuosia optimistisempi.

Erityisen vahvasti tämä näkyy Göötanmaalta tulleissa vastauksissa, vaikka ero muihin seutuihin verrattuna ei olekaan tilastollisesti merkittävä.

Göötanmaalla on runsas 70 prosenttia Ruotsin 350 000 lypsylehmästä. Sveanmaalla lehmistä on 14 ja Norlannissa 13 prosenttia.

Lehmien määrä on vähentynyt 50 000:llä vuodesta 2003.

Maitoa tuotetaan vuodessa noin 3 miljoonaa tonnia.

Viime vuoden marraskuussa Suomessa oli hieman alle 10 000 maitotilaa. Tammi–marraskuussa maitoa tuotettiin 2 miljoonaa tonnia.

MAIJA ALA-SIURUA

Kysely selvittää maidontuottajien koulutustarpeita

Itä-Suomen maidontuottajilla on mahdollisuus vaikuttaa heille tarjottavan neuvonnan ja koulutuksen sisältöön vastaamalla Maitotilabarometri 2012 -kyselyyn.

Tuloksista selviää sekin, millaisia tulevaisuuden näkymä itäsuomalaisilla maidontuottajilla on.

Kyselyn toteutuksesta vastaa Savonia-ammattikorkeakoulu yhteistyössä Osuuskunta Itämaidon ja Osuuskunta Maitomaan kanssa.

Kysely tehdään kahdessa osassa. Ensimmäisessä osassa kysely lähetetään Pohjois-Savon maatalousalan noin 300 asiantuntijalle. Toinen osa postitetaan noin 2 700 itäsuomalaiselle maitotilalle.

Tammikuussa alkanut tutkimus valmistuu toukokuun loppuun mennessä, jolloin tulokset julkaistaan.

Vastausten avulla maitotalouden kehittämistä voidaan suunnitella entistä paremmin tuottajien näkökulmasta.

MAIJA ALA-SIURUA

MTT etsii jatkajaa juustontuotannolleen

MTT:n pitkään kehitetyt juustot ovat vaarassa jäädä tuotannosta. Niille ei ole löytynyt kaupallista valmistajaa, Yle Häme kertoo.

”Hyvä vaihtoehto olisi, että juustoa valmistamaan löytyisi ulkopuolinen yrittäjä”, Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen johtokunnan puheenjohtaja **Esko Lindstedt** sanoo. Vielä valmistajaa ei kuitenkaan ole löytynyt.

MTT:n Festivo on maailman ensimmäinen juusto, johon on valmistuksen aikana onnistuttu synnyttämään tavallista runsaammin bioaktiivisia, verenpainetta alentavia peptidejä.

MTT on lopettamassa Jokioisilta myös esimerkiksi siipikarjatutkimuksen.

MT